

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آینه معرفت

(فصلنامه علمی - پژوهشی فلسفه و کلام اسلامی)
سال پانزدهم، شماره ۴۵ / زمستان ۱۳۹۴

صاحب امتیاز:

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده الهیات و ادیان

مدیر مسئول:

دکتر محمد مهدی باباپور

سر دبیر:

دکتر محمد علی شیخ

مدیر داخلی:

دکتر زکریا بهارنژاد

اعضای هیئت تحریریه به ترتیب الفبا:

دکتر محمد ابراهیمی ورکیانی (استادیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر سید علی اکبر افجه‌ای (استاد دانشگاه علامه طباطبایی)، دکتر رضا اکبریان (استاد دانشگاه تربیت مدرس)، دکتر محسن جوادی (دانشیار دانشگاه قم)، آیت الله دکتر سید حسن سعادت مصطفوی (دانشیار دانشگاه امام صادق)، دکتر حسن سعیدی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر محمد علی شیخ (استاد دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر منوچهر صانعی (استاد دانشگاه شهید بهشتی) دکتر قربان علمی (دانشیار دانشگاه تهران)

همکاران علمی این شماره به ترتیب الفبا:

دکتر حسین اترک، دکتر زکریا بهارنژاد، دکتر محسن جاهد، دکتر مسعود حاجی ربیع، دکتر مریم سالم، دکتر میثم سفیدخوش، دکتر منوچهر صانعی، دکتر حسین مقیسه، دکتر ابراهیم نوئی

مترجم چکیده‌ها:

دکتر محمد رضا عنانی سراب

ویراستار:

فروغ کاظمی

صفحه آرا:

مریم میرزایی

نشانی: تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده الهیات و ادیان، دفتر مجله کد پستی: ۱۹۸۳۹۶۹۴۱۱

www.sbu.ac.ir/maaref/ayenehmarefat
E-Mail: ayenehmarefat@sbu.ac.ir

تلفکس: ۲۲۴۳۱۷۸۵ تلفن: ۲۹۹۰۵۶۹۴
چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه شهید بهشتی

در تاریخ ۹۱/۱۰/۲۵ طی نامه ۲۰۵۱۳۹/۳/۱۸ رتبه علمی پژوهشی فصلنامه آینه معرفت توسط کمیسیون نشریات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری تمدید اعتبار شده است.

فصلنامه آینه معرفت در سایت زیر به طور تمام متن قابل بازیابی است:

www.ISC.gov.ir
www.SCJ.sbu.ac.ir

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام
پایگاه نشر دانش (پند)

سال نشر: ۱۳۹۴

توجه: مسئولیت مطالب و نظریات مطرح شده در مقاله‌های این فصلنامه برعهده نویسندگان آن است و چاپ آنها به معنای تأیید آنها نیست.

راهنمای نگارش مقالات

از نویسندگان محترم تقاضا می‌شود از ارسال مقالاتی که مطابق شیوه‌نامه نیست، خودداری فرمایند؛ صرفاً مقالاتی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند که مطابق شیوه‌نامه نگاشته شده باشند.

۱. مشخصات نویسنده: نام و نام خانوادگی، مرتبه علمی و سازمان متبوع صاحب اثر (مؤلف / مترجم)، نشانی دقیق پستی و الکترونیکی و تلفن تماس در پایان مقاله آورده شود.
۲. تصمیم‌گیری در مورد چاپ مقاله‌ها توسط هیئت تحریریه و دو داور متخصص صورت می‌پذیرد.
۳. مقاله در نشریه دیگر چاپ نشده یا همزمان برای سایر مجلات ارسال نشده باشد.
۴. مقالات دانشجویان در مقطع تحصیلات تکمیلی در صورتی برای داوری ارسال خواهد شد که نام استاد راهنما نیز ذکر شده باشد.
۵. موضوع مقالات: مقاله‌های ارسالی مرتبط با زمینه‌های تخصصی فلسفه و کلام اسلامی به یکی از سه زبان فارسی، انگلیسی و عربی پذیرفته می‌شود.
۶. اجزای مقاله: عنوان مقاله، چکیده فارسی و انگلیسی، کلید واژه‌ها، مقدمه، متن، نتیجه، ارجاعات توضیحی، منابع؛ مقاله در کادر مشخص شده مجله (راست، چپ و پایین ۴/۵ سانتیمتر و بالا ۶ سانتیمتر) و قلم زر ۱۳، حداکثر ۲۵ صفحه - تنظیم شود.
۷. دریافت مقاله فقط از طریق سامانه پند، سامانه مدیریت نشر به آدرس www.scj.sbu.ac.ir امکان پذیر است.
۸. معادل اصطلاحات و اعلام بلافاصله پس از اصطلاح یا نام در داخل پرانتز آورده شود.
۹. اعلام ناآشنا اعراب گذاری شود.
۱۰. منبع تبدیل سال‌ها از هجری به میلادی یا بالعکس: وستنفلد، فردیناند و ادوارد ماہلر، تقویم تطبیقی هزار و پانصد ساله هجری قمری و میلادی، مقدمه و تجدیدنظر از حکیم‌الدین قریشی، تهران، فرهنگسرای نیاوران، ۱۳۶۰.
۱۱. در پایان مقاله، نخست ارجاعات توضیحی آورده می‌شود که صرفاً شامل توضیحات ضروری است نه ارجاع به منابع.
۱۲. شیوه ارجاع به منابع: به جای ذکر منابع در زیرنویس یا پایان مقاله، در پایان هر نقل قول مستقیم یا غیرمستقیم مراجع مربوط، به این شکل داخل پرانتز قرار داده شود: (نام خانوادگی مؤلف، صفحه). چنانچه بیش از یک اثر از مؤلف ذکر شود، منبع به این شکل ارائه گردد: (نام خانوادگی مؤلف، عنوان مقاله یا کتاب، صفحه).

۱۳ فهرست الفبایی منابع (فارسی و غیر فارسی جدا):

- کتاب:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، عنوان کتاب، شماره جلد، نام مترجم یا مصحح و غیره، محل نشر، نام ناشر، سال نشر.

- مقاله:

الف) چاپ شده در مجموعه یا دایرةالمعارف:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، عنوان مجموعه یا دایرةالمعارف، اهتمام کننده، محل نشر، نام ناشر، سال نشر، صفحه‌ها.

ب) چاپ شده در مجلات:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام مجله، دوره یا جلد، شماره (فصل / ماه و سال)، صفحه‌ها.

ج) چاپ شده در روزنامه:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام روزنامه، شماره (روز و ماه و سال)، صفحه.

- سند:

نام سازمانی که سند در آنجا نگهداری می‌شود، شماره پرونده، شماره سند.

لطفاً میزان تحصيلات، رتبه و پایه علمی، محل کار دانشگاهی، شماره تلفن منزل و محل کار، تلفن همراه، نشانی، شماره کد یا صندوق پستی و پست الکترونیک خود را در برگه‌ای مجزا همراه مقاله ارسال نمایید.

فهرست مطالب

۷	بررسی و تحلیل هستی‌شناختی ادراک عقلی از دیدگاه ابن‌سینا، سید احمد غفاری قره‌باغ - حمزه حمزه	
۸	تحلیل و بررسی معاد جسمانی از دیدگاه حکیم سبزواری و مقایسه آن با دیدگاه ابن‌سینا و ملاصدرا، زکریا بهارنژاد - لیلی اسداللهی	
۹	بطلان اصل مکملیت و نتایج فلسفی آن، فاطمه ربیع پور - سید محمد کاظم علوی	
۱۰	تأثیر انگاره‌های کلامی در اختلاف قرائت آیات صفات الهی، روح اله نجفی	
۱۱	جایگاه مسئله‌ساز اراده آزاد و فیض الهی در تقریر آگوستین از مسئله شر، علی مرادی - میثم سفیدخوش	
۱۲	الگوی علم‌شناسی منطقی و هویت اجتماعی دانش‌های مدرن، عبدالحسین خسروپناه - مهدی عاشوری	
۱۳	ارزیابی نظریه لوئیس پویمن درباره اخلاق باور، محمد رضا بیات - مهدی طهماسبی	
۱۴	بررسی سیر تطور آثار منطقی ابن‌سینا از منطق نه بخشی به منطق ده بخشی، سید احمد حسینی - اکبر فایدئی	
	<i>Survey and Critique of Avicenna's Ontological Theory on Rational Perception,</i>	15
	<i>Seyed Ahmad Ghafari Gharabagh- Hamzah Hamzah</i>	
	<i>A Survey of Corporal Resurrection from Hakim-e Sabzevari's Point of View and Its</i>	16
	<i>Comparison with Views of Avicenna and Mulla Sadra, Zakaria Baharnezhad-</i>	
	<i>Layli Assadollahi</i>	
	<i>Falsity of the Principle of Complementarity and its Philosophical Consequences,</i>	17
	<i>Fatmeh Rabipour- Seyed Mohammad Kazem Alavi</i>	
	<i>The Effect of Theological Beliefs on Different Readings of Quranic Verses on God's</i>	18
	<i>Attributes, Roohollah Najafi</i>	
	<i>The Problematic Relationship between Free Will and Divine Grace in Augustinian</i>	19
	<i>Narrative of the Problem of Evil, Ali Moradi- Meysam Sefidkhash</i>	
	<i>Logical and Social nature of Science, Abdolhosein Khosropanah- Mahdi Ashoori</i>	20
	<i>A Survey of Louis P. Pojman's View of the Ethics of Belief, Mohammad Reza Bayat-</i>	21
	<i>Mehdi Tahmasbi</i>	
	<i>A Survey of the Evolutionary Process of Avicenna's Works on Logic from Nine -</i>	22
	<i>Partite Logic to Ten-Partite Logic, Seyed Ahmad Hosseini- Akbar Fayedaii</i>	

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۵۰۰۵

بررسی و تحلیل هستی‌شناختی ادراک عقلی از دیدگاه ابن‌سینا

سیداحمد غفاری قره‌باغ*
حمزه حمزه**

چکیده

ادراک دارای انواع گوناگونی است و مهم‌ترین آنها ادراک عقلی است. شناخت حقیقت و چگونگی حصول این ادراک، یکی از مسائل مهم در فلسفه به‌شمار می‌رود. ابن‌سینا ره در این موضوع معتقد به دو رویکرد است؛ رویکرد اول همان نظریه تجرید است، یعنی تجرید ماهیت از عوارض غریبه آن. ابن‌سینا ادراک را حاصل انتزاع صورت شیء خارجی و حلوش در نفس می‌داند. به عبارت دیگر، نفس، صورت محسوسات را از ماده آنها انتزاع و آن را مجرد می‌کند و این تجرید وقتی تام شد، تعقل رخ می‌دهد و رویکرد دوم، نظریه اتصال نفس با عقل فعال است. یعنی در عالم هستی، جوهری مفارق وجود دارد و صورت معقولات بالذات در آن جوهر موجود است وقتی که نفس به این جوهر عقلانی متصل می‌شود، از این جوهر، در نفس نیز، صور عقلیه خاصی مرتسم می‌شود. این‌گونه به نظر می‌رسد که می‌توان این دو رویکرد را هماهنگ دانست. در این نوشتار، هر دو رویکرد تحلیل و بررسی و نقد شده است.

کلیدواژه‌ها: ادراک عقلی، ابن‌سینا، تجرید، اتصال به عقل فعال، اتحاد با عقل فعال.

yarazegh@yahoo.com
hamzahamza@yahoo.com

* عضو هیئت علمی مؤسسه حکمت و فلسفه
** دانشجوی دکتری جامعه المصطفی

تاریخ دریافت: ۹۴/۳/۲۴ تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۰/۲۹

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۸۰۸۲

تحلیل و بررسی معاد جسمانی از دیدگاه حکیم سبزواری و مقایسه آن با دیدگاه ابن سینا و ملاصدرا

زکریا بهارنژاد*
لیلی اسداللهی**

چکیده

معاد جسمانی، امکان و کیفیت معاد جسمانی از مسائلی است که فیلسوفان اسلامی با بحث پیرامون آن، به نحوی تلاش کرده‌اند تا میان عقل و نقل در خصوص معاد سازگاری ایجاد کنند، یکی از این فیلسوفان حکیم سبزواری است که در برخی آثار خود برای اثبات امکان وقوع معاد جسمانی دلایل و براهین عقلی ارائه کرده و به شبهات مطرح پیرامون معاد جسمانی و کیفیت آن پاسخ داده است. حکیم سبزواری بدنی را که در قیامت با نفس متحد و محشور می‌شود بدن عنصری نمی‌داند، بلکه آن را صورتی از بدن عنصری می‌داند که در دهر موجود است و با مرگ بدن عنصری، نفس با آن صورت دهری متحد می‌شود. یعنی او اصالت را به نفس و صورت انسان می‌دهد و نه به جسم و ماده و چون شیئیت شیئی به صورت آن است و نه به ماده‌اش بنابراین با زوال ماده و اضمحلال آن حقیقت انسان که همان صورت نوعی و شخصی وی است باقی می‌ماند، براین اساس بدن اخروی عین بدن دنیوی و با آن متحد می‌شود. تفاوت عمده میان دیدگاه حکیم سبزواری با ملاصدرا در این نکته است که صدرا معتقد است، در قیامت نفس به جهت خلاقیتی که دارد برای خود بدنی مشابه بدن دنیوی خلق می‌کند. لیکن سبزواری اعتقادی به خلق بدن جدید ندارد و براین باور است که آنچه در قیامت محشور می‌شود صورت بدن عنصری است که در دهر موجود است و با حرکت جوهری نفس به اشتداد و تکامل اخروی منتقل می‌شود.
کلیدواژه‌ها: معاد جسمانی، بدن عنصری، بدن مثالی، اعاده معدوم، سبزواری.

z_baharnezhad@sbu.ac.ir
parya44@vmail.com

* عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی

** دانش آموخته فلسفه و کلام تطبیقی

تاریخ دریافت: ۹۴/۸/۲۵ تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۰/۲۲

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۴۱۳۱

بطان اصل مکملیت و نتایج فلسفی آن

* فاطمه ربیع پور

** سید محمد کاظم علوی

چکیده

" اصل مکملیت"، مبتنی بر " اصل عدم قطعیت " هایزنبرگ، یکی از بحث‌برانگیزترین نظریه‌های فیزیک کوانتوم است که به دلیل داشتن مدل‌های فیزیکی، از پذیرفته‌ترین اصول قرن بیستم بوده است. معرفت علمی برآمده از این اصل این است که " هیچ حقیقت مطلق در دنیای علم و دانش وجود ندارد"؛ که بازتاب‌های فلسفی دیگری از قبیل: نفی علیت و موجیت، عدم تصویرپذیری حوادث، عدم تعین و... داشته است؛ اما چنانچه تجربه نشان داده، بسیاری از نظریه‌ها و تئوری‌های علمی غیرقطعی بوده و پیوسته در حال تغییر و تبدیل‌اند که در این میان این نظریه نیز از آن جریان مستثنی نبوده است، زیرا در سال ۲۰۰۴، یک دانشمند جوان ایرانی به نام پروفیسور شهریار صدیق افشار با ارائه آزمایشی در باره ماهیت دوگانه نور، توانست سلطه هشتاد ساله این نظریه را درهم شکند. این آزمایش، مبتنی بر آزمایشی مشهور در باره پدیده تداخل موسوم به " دو شکاف " است. وی در این آزمایش به وضوح نشان می‌دهد که هیچ تناقضی در نمود همزمان دو ماهیت موجی و ذره‌ای نور وجود ندارد؛ طرح این نظریه نه تنها به عنوان یکی از مباحث بنیادی و جریان‌ساز فیزیک جدید حائز اهمیت است؛ بلکه پاسخی مناسب به نتایج و برداشت‌های معرفت‌شناختی حاصل از " اصل مکملیت " نیز می‌باشد؛ لذا ما را بر آن داشته که در مقاله حاضر در حد توان به بررسی و تحلیل آن پردازیم.

کلیدواژه‌ها: فیزیک کوانتوم، دوگانگی موج- ذره، آزمایش دو شکاف، اصل مکملیت، اصل عدم قطعیت، آزمایش افشار، قانون علیت.

fateme.rabipour@yahoo.com
alavismk@yahoo.com

* دانش آموخته فلسفه و حکمت اسلامی دانشگاه آزاد سبزوار
** عضو هیئت علمی دانشگاه حکیم سبزواری

تاریخ دریافت: ۹۴/۲/۳ تاریخ پذیرش: ۹۴/۹/۲۸

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۵۹۴۱

تأثیر انگاره‌های کلامی در اختلاف قرائت آیات صفات الهی

روح‌الله نجفی*

چکیده

مقاله حاضر، به اختلافات قاریان قرآن در آیات وصف‌کننده خداوند می‌پردازد و نشان می‌دهد که انگیزه‌های کلامی، در روند پیشنهاد و پیدایش وجوه متفاوت قرائت، تأثیری درخور داشته‌اند. بدینسان درآیاتی متعدد، از یک سو با قرائتی اصیل و اولیه روبه‌رو می‌شویم که ظهور آن برای برخی اذهان، چالش کلامی ایجاد کرده یا دست‌کم، بر وفق مفروضات ایشان جلوه‌گر نشده است و از دیگر سو، وجه یا وجوهی متفاوت از قرائت را ملاحظه می‌کنیم که درصدد رفع آن چالش برآمده و به پدید آوردن معنایی موافق مفروضات کلامی قاری مدد می‌رساند. بدینسان هدف تحقیق حاضر آن است که از یک سو، تأثیر مفروضات خداشناسانه را در پیدایش برخی از وجوه قرائت بازکاود و از دیگر سو نشان دهد که وجوه مختلف قرائت، به چه سان، شکل‌گیری برداشت‌های متفاوت از آیات صفات الهی را رقم زده‌اند.

کلیدواژه‌ها: قرائت قرآن، اختلاف قرائت، صفات خدا، تفسیر کلامی.

rnf1981@yahoo.com

* عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی
از حمایت معاونت پژوهشی دانشگاه خوارزمی در انجام تحقیق حاضر قدردانی می‌شود

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۲/۱۱ تاریخ پذیرش: ۹۴/۵/۱۷

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله : ۵۵۴۸

جایگاه مسئله‌ساز اراده آزاد و فیض الهی در تقریر آگوستین از مسئله شر

علی مرادی*
میشم سفیدخوش**

چکیده

از جمله مباحث محوری اندیشه آگوستین بحث در باره اراده و ارتباط آن با مسئله شر است. او وارث مفهوم اراده به روایت رواقیون است که آن را با فلسفه نوافلاطونی صورت‌بندی کرده است. سخن مشهور در باره نظر آگوستین این است که خود شر امری عدمی است و در مورد شرور اخلاقی، عدم اراده به خیر عین شر محسوب می‌شود. اراده بر همین پایه به اراده خیر و شر تقسیم می‌شود. نکته مهم در این تقریر این است که از نظر آگوستین اراده نیک دارای عاملی وجودی است در حالی که اراده شر عاملی ندارد، زیرا از نظر او شر امری عدمی است یعنی اگر عاملی برای اراده شر وجود داشته باشد همان روی گردانی از نیت خیر است. این پاسخ افلاطونی آگوستین به نسبت اراده و شر با معضلاتی روبه‌رو می‌شود. مهم‌ترین معضل پیش‌روی این نظریه اولاً به مخاطره‌انداختن معنای آزادی اراده و سپس نسبت آن با مفهوم فیض الهی و یاری‌رسانی الهی است. ما در این مقاله می‌کوشیم با تکیه بر متن آثار آگوستین به ویژه شهر خدا/ و رساله در باره اراده آزاد و رساله در باره طبیعت خیر ابتدا تقریر دقیقی از نظریه آگوستینی مناسب اراده و شر به دست دهیم و در همین خصوص جایگاه مسئله‌ساز اراده آزاد و فیض الهی در تقریر آگوستین از مسئله شر را نشان دهیم. به نظر می‌رسد همین جایگاه مسئله‌ساز، آگوستین را وادار به فراروی از تقریر افلاطونی نظریه شر به یاری نظریه فیض الهی می‌کند.

کلیدواژه‌ها: آگوستین، اراده آزاد، شر، فیض الهی، شهر خدا.

a.moradi@gmail.com
msefidkhosh3@yahoo.com

* دانش‌آموخته فلسفه و کلام دانشگاه شهید بهشتی (نویسنده مسئول)
** عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۰/۳۰

تاریخ دریافت: ۹۴/۴/۲۰

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۹۴

کد مقاله: ۴۱۴۴

الگوی علم‌شناسی منطقی و هویت اجتماعی دانش‌های مدرن

عبدالحسین خسروپناه*

مهدی عاشوری**

چکیده

مطالعه مرتبه دوم «علوم» از جمله مباحث نظری دارای ثمرات عملی است که طی قرن اخیر رواج بسیار یافته است. از چالش برانگیزترین وجوه در این مباحث نحوه جمع‌حیثیت «معرفتی» و «اجتماعی» این هویت است. در این مقاله تلاش می‌شود، با مروری بر الگوی رایج علم‌شناسی در سنت فکری اسلامی و تحولات آن، به سه پرسش مقدماتی زیر در چارچوب فلسفه اسلامی پاسخ دهیم: ۱. سر وحدت یک علم و تمایز آن از دیگر علوم چیست؟ ۲. رابطه این «مجموعه واحد» با «شناخت» چیست و چگونه باعث شناخت می‌شود؟ ۳. هر مجموعه از نظر ساختاری دارای چه ارکان و اجزایی است تا بتواند معرفت‌ساز باشد؟ تا سده اخیر الگوی علم‌شناسی منطقی در سنت فکری اسلامی غالب بود و طی سده اخیر و رواج الگوهای جایگزین، اکنون می‌توان مدعی شد که الگویی دوگانه رایج است که میان علوم برهانی و علوم اعتباری تفکیک قائل می‌شود. مفروض این الگوها این است که ظرف تحقق «علوم» ذهن می‌باشد و تصدیقات حقیقی یا قضایای اعتباری مناط شناخت جهان برای عالم هستند، یعنی در این الگوها حیثیت اجتماعی علوم مغفول است. در این مقاله با استفاده از رویکردی پسینی و با تعهد به واقع‌گرایی معرفتی نشان می‌دهیم که هویت علوم دارای سه حیثیت «نفس‌الامری»، «ذهنی» و «اجتماعی» است و هویت اجتماعی علوم بنابر تفسیری از نظریه اعتباریات، وابسته به «جامعه علمی» است و «فعالیت علمی» درون یک «سنت پژوهشی» می‌تواند صورت گیرد. از این نظر همه علوم «موجوداتی اعتباری» هستند که می‌توانند به صورت روشمند، معانی تصویری و تصدیقی برای پژوهشگران فراهم نمایند که زمینه‌ساز «شناخت مفهومی» باشند. در ظرف تحقق ذهن بنابر طبیعت موضوع تحقیق و تلاش محقق در کسب مبادی برخی می‌توانند علوم برهانی تحصیل کنند ولی اغلب معانی تحصیلی توسط مشارکت‌کنندگان، اعتباری و ظنی است.

کلیدواژه‌ها: علم‌شناسی، معرفت، جامعه علمی، فلسفه اسلامی.

* khsropanahdezfuli@gmail.com

** ashoori@irip.ir

* عضو هیئت علمی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

** دانشجوی دکتری فلسفه علم مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران (نویسنده مسئول)

تاریخ دریافت: ۹۴/۲/۱۴ تاریخ پذیرش: ۹۴/۹/۹

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۶۴۶۵

ارزیابی نظریه لوئیس پویمن در باره اخلاق باور

محمد رضا بیات*
مهدی طهماسبی**

چکیده

در یک نگاه کلی، اراده گرایی و قرینه گرایی دو رویکرد رقیب در باره اخلاق باور بوده است. لوئیس پویمن فیلسوف آمریکایی معاصر با انتقاد از این دو رویکرد، نظریه اراده گرایی غیرمستقیم تجویزی را ارائه کرده است. پویمن در نظریه خویش با تکیه بر نقش "ادله" و "عوامل زمینه ای" در شکل گیری باور کوشیده است تا از نظریه اراده گرایی غیرمستقیم دفاع اخلاقی کند و به مدد ارائه مولفه های یک باور عقلانی روشن سازد که تحت چه شرائطی میتوان به رغم عدم وجود قرائن کافی یا قرائن معارض یا حتی قرائن کافی علیه یک گزاره و صرفاً با تکیه بر اراده نه تنها میتوان بلکه باید بدان باور پیدا کرد. در این مقاله ضمن ارائه توصیفی دقیق از نظریه پویمن در باره اخلاق باور، به تحلیل و بررسی این نظریه و شرایط پویمن برای جواز اخلاقی اراده گرایی غیرمستقیم می پردازیم. کلیدواژه‌ها: اخلاق باور، قرینه گرایی، اراده گرایی، عقلانیت، پویمن.

mz.bayat@gmail.com
mahd.tahmasebi@gmail.com

* عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
** محقق حوزوی

تاریخ دریافت: ۹۴/۹/۶ تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۰/۲۳

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، زمستان ۹۴

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۷۲۰۶

بررسی سیر تطور آثار منطقی ابن سینا از منطق نه بخشی به منطق ده بخشی

سید احمد حسینی*
اکبر فایدنی**

چکیده

از ابن سینا آثار منطقی متعددی به جا مانده است. با مطالعه دقیق و تحلیل این آثار، تحول و تطوری در محتوا و ترتیب مباحث منطقی شیخ مشاهده می‌شود. با کمک گرفتن از آثاری که تاریخ نگارش مشخصی دارند می‌توان چگونگی سیر این تحول و مشخصات هر مرحله از تطور آن را تعیین کرد. بر این اساس و با ارائه ملاک‌هایی می‌توان این تحول محتوایی را به سه دوره متفاوت تقسیم کرد که عبارت‌اند از دوره ابتدایی که ارسطویی است، دوره میانی که دوره جدایی از ارسطو است و دوره پایانی که ابن سینا بیان و فصل‌بندی خاص خود را از منطق ارائه می‌کند. در نهایت و بر اساس این تقسیم‌بندی از دوره تحول منطق سینیوی می‌توان تاریخ نگارش آن دسته از آثار منطقی را که تاریخ آنها دقیقاً مشخص نیست، معلوم کرد.

کلیدواژه‌ها: منطق، ابن سینا، شفا، منطق المشرقین، اشارات.

ahmadhosseinee@gmail.com
faydei@yahoo.com

* عضو هیئت علمی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان
** عضو هیئت علمی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

تاریخ دریافت: ۹۴/۷/۱۱ تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۱/۷

Survey and Critique of Avicenna's Ontological Theory on Rational Perception

*Seyed Ahmad Ghafari Gharabagh
Hamzah Hamzah **

Abstract

Perception has various kinds, and most important of it is the rational perception. One of the important issues in philosophy is the knowing the identity and understanding how to achieve to it. From the perspective of Avicenna, there are two approaches in this topic. The first one is the theory of abstraction of quiddity from separable accidents. Avicenna believes that perception is the resulting of abstraction from external object and infusion it in the soul. In other word, the soul abstracts sensory forms from their matter and then makes them immaterial. When this abstraction is completed, rational perception will occur. The second one is the theory of the soul's connection with active intellect. There is non-material substance in the universe and it consist the intelligible realities. When the soul is connected to the intellectual substance, the special rational forms designed on the soul. In this article, both approaches are studied and reviewed.

KeyTerms: *rational perception, Avicenna, abstraction, connection of soul with active intellect, union of soul with active intellect.*

* Institution of Theology and Phylosophy yarazegh@yahoo.com

** hamzahamza@yahoo.com

Reception date: 94/3/24

Acceptance date: 94/10/29

A Survey of Corporal Resurrection from Hakim-e Sabzevari's Point of View and Its Comparison with Views of Avicenna and Mulla Sadra

Zakaria Baharnezhad*

Layli Assadolahi**

Abstract

Corporal resurrection and its quality and possibility are among the issues which have been discussed by Islamic philosophers who have tried each to make intellect and tradition compatible in relation to resurrection. One of these philosophers is Hakim-e Sabzevari who has provided intellectual reasons to prove the possibility and occurrence of bodily resurrection and responded to the doubts raised over corporal resurrection and its quality. Hakim-e Sabzavari does not consider the body which will be united with the self in the resurrection day as an elemental body. He rather gives the originality to self and the external form of man and not to his body. As the objectivity of the body is due to its external form not its substance, with the annihilation of the body substance, the external form which constitutes the essence of man remains endlessly to unite the soul in the hereafter. The difference between Hakim-e Sabzevari's views and those of Mulla Sadra lies in the fact that Mulla Sadra believes that the soul due to its creativity constructs a body similar to the one in this world; while, Sabzevari denies the creation of a new body and believes that what unites the soul in the hereafter is the external form of the body which remains in this world and is transferred to the hereafter through the substantial movement of the soul and its otherworldly evolution.

Key Terms *corporal resurrection, elemental body, ideal body, coming back of non-existent, metempsychosis, Hakim-e Sabzevari.*

* Shahid Beheshti University

z_baharnezhad@sbu.ac.ir

** parya44@vmail.com

Reception date: 94/8/25

Acceptance date: 94/10/22

Falsity of the Principle of Complementarity and its Philosophical Consequences

Fatmeh Rabipour*
Seyed Mohammad Kazem Alavi**

Abstract

The principle of complementarity which is based on Heisenberg's principle of uncertainty is one the most controversial theories of quantum physics. The implication of this principle is that there is no absolute truth in the world of science and in turn non-causal picture of nuclear phenomena and non-determination. We are here, encountered with an inherent limitation in principle, not just in practice. The wave-particle duality has been at the heart of quantum mechanics. Einstein believed that one could confirm both wave-like and particle-like behaviors in the same interferometry experiment. Although Einstein ultimately failed to achieve this goal, professor Afshar managed to show a discrepancy in the predictions of Bohr's principle of complementarity and its consequences. In this paper we report on the ontological consequences of Afshar experiment.

Key Terms: *the principle of complementarity, the principle uncertainty, the principle of causality, Afshar's experiment, Quantum mechanics, wave-particle duality-which-way experiments.*

* Sabzevar Islamic Azad University

fateme.rabipour@yahoo.com

** Hakim Sabzevari University

alavismk@yahoo.com

The Effect of Theological Beliefs on Different Readings of Quranic Verses on God's Attributes

Roohollah Najafi*

Abstract

The present paper is concerned with the different readings of the Quranic verses on God's attributes and demonstrates that theological motives of the readers of Quran makes a difference in the reading of verses of Quran about the attributes of God. In fact, theological motivations have a great effect in suggestion and appearance of different readings of Quran. Thus, in many verses, on the one hand, we are faced with early and authentic reading that creates theological problems for some minds or at least the readings are not considered consistent with the assumptions of readers. On the other hand , there is a different form of reading which is intended to resolve the issue and shapes a meaning consistent with the reader's assumptions. The present paper intends to show the effect of divine assumptions in appearance of different readings of Quran and , in addition, it shows that the different readings shape different interpretations of verses on attributes of God.

Key Terms: *reading of Quran, different readings, attributes of God, theological interpretation.*

* Kharazmi University

rnf1981@yahoo.com

The Problematic Relationship between Free Will and Divine Grace in Augustinian Narrative of the Problem of Evil

Ali Moradi*

Meysam Sefidkhosh**

Abstract

The discussion of will and its relationship with the problem of evil has an important position in Augustine's thought. He was a legatee of the stoics in this realm, but he later formulated it with a new Platonic schema. It has been claimed that he considered evil as non-entity, and with regard to moral evil, he viewed evil as the lack of good will. Therefore, will is divided into good and evil. The main point, in this narrative, is that although good will has an existential cause, bad will lacks existential cause. Therefore, its cause is the avoidance of good will and deeds. Apparently, Augustine's platonic response to the problem of evil has encountered a dilemma. The dilemma consists in compromising the freedom of human will and its relationship with the concept of God's grace and mercy. Drawing on Augustine's texts, particularly *City of God* and the treatise *On Free Will* and the essay *About the Nature of Good*, we try first to present a formulation of Augustinian theory concerning the relationship between will and evil; then, we demonstrate the problematic relationship between free will and divine grace in the Augustinian's narrative of the problem of evil. Apparently the very issue has forced Augustine to formulate his Platonic theory of evil.

Key Terms: *Augustine, free will, problem of evil, divine grace, City of God.*

* a.moradi@gmail.com

** Shahid Beheshti University

msefidkhosh3@yahoo.com

Logical and Social nature of Science

Abdolhosein Khosropanah *
Mahdi Ashoori**

Abstract

In second order study of Science, The duality between Epistemic and social nature of science is a challenge for metaphysic of science. In this paper, we have an overview of the Muslim logicians' pattern of science, they have three questions: (1) what is the criterion of the unity of a science and distinguish it from other sciences? (2) How a Scientific claims will bring out the knowledge? (3) What are the components of a science? The authors criticize the logical pattern because it has not attention into the social aspects of science. "Social nature of science" is belonging to the "scientific community" and "scientific activities" are conducted within a "research tradition". Sciences and their components are constructed entities, which can bring out conceptual ideas methodically for in the minds of scientists. If Scientists have Premises in mind then they can have certain proof and knowledge, but most of these scientific claims and ideas are at least confidence.

Key Terms: *logical pattern of science, social nature of science, constructed entities, knowledge in mind, certainty, confidence*

* khosropanahdezfuli@gmail.com

** ashoori@irip.ir

A Survey of Louis P. Pojman's View of the Ethics of Belief

Mohammad Reza Bayat*
Mehdi Tahmasbi**

Abstract

Voluntarism and Evidentialism are two competing approaches to Ethics of Belief. Louis P. Pojman, the American contemporary philosopher, has taken a critical view toward these two approaches and proposed the theory of indirect prescriptive voluntarism. Based on this theory, in belief formation, arguments are considered as important as background and contextual factors and rationality is considered the best criterion in evaluation of insufficient or conflicting evidence. Based on this sort of voluntarism, under specific conditions, it is morally permissible or even obligatory to defend a belief in spite of evidence pointing against it. In this article, an attempt is made to provide an accurate description of Pojman's viewpoint concerning the ethics of belief, and an analysis of the theory and the conditions to be satisfied for a belief to be morally permissible based on voluntarism.

Key Terms: *ethics of belief, contextual evidence, voluntarism, rationalism, Pojman.*

* University of Tehran

** Seminary Researcher

mz.bayat@gmail.com

mahd.tahmasebi@gmail.com

A Survey of the Evolutionary Process of Avicenna's Works on Logic from Nine-Partite Logic to Ten-Partite Logic

Seyed Ahmad Hosseini*

Akbar Fayedai**

Abstract

There are numerous works on logic by Avicenna (Ibn Sina). With critical scrutiny, one can observe an evolutionary process in these works, both in their content and in the order of the logical subjects. With the aid of those works whose date of development is specified, we can determine how Avicenna's logic evolved. On this basis, we can divide the evolutionary process to three phases: the first period which is Aristotelian, the middle period which is a departure from Aristotle, and the final period in which Avicenna presents his own account and segmentation of logic.

Finally, on the basis of this division, we can find the date of those works on logic for which no date is specified.

Key Terms: *logic, Avicenna, Sifa, al-Mashriqiyn, Isharat.*

* Shahid Madani University of Azarbajejan ahmadhosseinee@gmail.com

** Shahid Madani University of Azarbajejan faydei@yahoo.com

Reception date: 94/7/11

Acceptance date: 94/11/7